

ความเหมาะสมของการกำหนดความผิดอาญาอันเนื่องมาจากการใช้เชื้อค

นายวิสุทธิพงษ์ บุญโญภาส

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชานิติศาสตร์

คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2548

ISBN 974-17-5885-5

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

SUITABILITY OF CRIMINALIZING THE USE OF DISHONoured CHEQUE

Mr. Visuittiphong Boonyobhas

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Laws Program in Laws

Faculty of Law

Chulalongkorn University

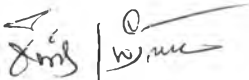
Academic Year 2005

ISBN 974-17-5885-5

หัวข้อวิทยานิพนธ์   ความเหมาะสมของการกำหนดความผิดอาญาอันเนื่องมาจากการใช้เชือก
โดย   นายวิสุทธิพงษ์ บุญโยภาส
สาขาวิชา   นิติศาสตร์
อาจารย์ที่ปรึกษา   รองศาสตราจารย์ไพฑูรย์ คงสมบูรณ์

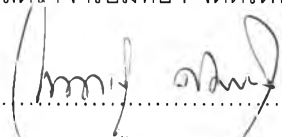

คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโท

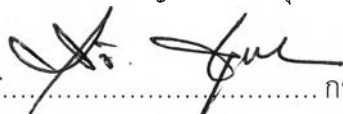

..... คณบดีคณะนิติศาสตร์
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์วิฑิตพันธ์ เขื่อนบุญชัย)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์มัทยา จิตติรัตน์)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(รองศาสตราจารย์ไพฑูรย์ คงสมบูรณ์)

..... กรรมการ
(ศาสตราจารย์ (พิเศษ) จรัญ ภัคดีธนากุล)

..... กรรมการ
(พลตำรวจตรีกัมพล อรุณปลอด)

..... กรรมการ
(อาจารย์ธนวัฒน์ เนิติโพธิ์)

นายวิสุทธิพงษ์ บุญโญภาส : ความเหมาะสมของการกำหนดความผิดอาญาอันเนื่องมาจากการใช้เช็ค (SUITABILITY OF CRIMINALIZING THE USE OF DISHONOURED CHEQUE) อาจารย์ที่ปรึกษา : รองศาสตราจารย์ไพฑูรย์ คงสมบูรณ์, 149 หน้า. ISBN 974-17-5885-5.

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ มุ่งศึกษาถึงความเหมาะสมของการกำหนดความผิดอาญาอันเกิดจากการใช้เช็ค โดยพิจารณาจากองค์ประกอบความผิดและสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นจากการบังคับใช้โทษจำคุกของพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ. 2534 และศึกษาถึงมาตรการอื่นนอกเหนือจากพระราชบัญญัตินี้ที่อาจนำมาใช้สร้างความเชื่อถือให้แก่การใช้เช็คในประเทศไทยในปัจจุบัน

จากการศึกษาพบว่า การบังคับใช้พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ. 2534 ก่อให้เกิดปัญหาและผลกระทบหลายประการ อาทิเช่น ปัญหาการที่เจ้าหน้าที่ตามเช็คใช้กฎหมายเป็นเครื่องบีบบังคับชำระหนี้จากผู้สั่งจ่ายหรือลูกหนี้ตามเช็ค ปัญหาการกระทำความผิดต่อรัฐ ปัญหาการหลีกเลี่ยงค่าธรรมเนียมศาล อีกทั้งผลกระทบในแง่ธุรกิจซึ่งเกิดจากการใช้เช็คที่มีความรับผิดชอบตามมา ดังนั้น ผู้เขียนจึงได้สรุปผลการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับความเหมาะสมของพระราชบัญญัติความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ. 2534 และเสนอแนะมาตรการที่สามารถนำมาใช้สร้างความเชื่อถือให้กับการใช้เช็ค อันได้แก่ มาตรการกำกับดูแลโดยธนาคารแห่งประเทศไทยตามพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 มาตรการข้อมูลเครดิตภายใต้พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ. 2545 มาตรการภายในของธนาคารพาณิชย์ รวมทั้งนำความผิดอาญาฐานฉ้อโกงมาใช้กับผู้ออกเช็คที่มีเจตนาทุจริตที่จะไม่ให้มีการใช้เงินตามเช็ค เพื่อเป็นมาตรการทดแทนพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ. 2534 ที่ควรจะได้ยกเลิกในโอกาสต่อไป

สาขาวิชา นิติศาสตร์

ปีการศึกษา 2548

ลายมือชื่อนิติ.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

4686315634 : MAJOR LAWS

KEY WORD: SUITABILITY OF CRIMINALIZING / CHEQUE

VISUTTIPHONG BOONYOBHAS: SUITABILITY OF CRIMINALIZING THE USE OF DISHONOURED CHEQUE. THESIS ADVISOR: ASSOC. PROF. PAITON KONGSOMBOON, 149 pp. ISBN 974-17-5885-5.

This Thesis focuses to study at the suitability of criminalizing the use of dishonoured cheque, considering from elements of the offence and problems occurred from enforcing of imprisonment according to the Act of criminal liability for misuse of cheque B.E. 2534. In addition, it also emphasises to study at another measures, except the aforesaid Act, that could be used to make convincing in using cheque as negotiable instrument in Thailand.

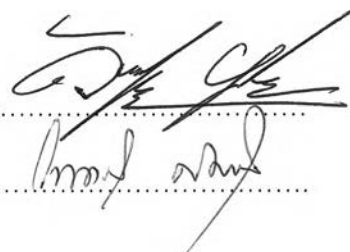
Results getting form studying are an occurrence of problems and impacts from law enforcement on the Act of criminal liability for misuse of cheques B.E. 2534, such as a problem of the creditors according to cheque used this Act as the instrument to compel the debtors or drawer for debt repayment; or a problem of the state's burden of legal proceeding in criminal case; or a problem of avoidance of court fees in a civil case concerning civil liability from using cheque. Furthermore, there is also the impact in aspect of business concerned about having criminal liability in order to use of cheque. Therefore, the researcher has concluded results of studying with regard to suitability of criminal offences according to the Act of criminal liability for misuse of cheque B.E. 2534 and also suggested measures that could make convincing in using cheque, which are the measures under the Act of banking B.E. 2505; the measures under the Act of the business operation regarding credit information B.E. 2545; the measures under internal regulations of commercial banks and the measures under Criminal Code section 341, cheating and fraud. The said measures would be the replacement of the Act of criminal liability for misuse of cheques B.E. 2534.

Field of study Laws

Student's signature.....

Academic year 2005

Advisor's signature.....

กิตติกรรมประกาศ

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ไพฑูรย์ คงสมบูรณ์ ที่กรุณาได้รับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ให้กับผู้เขียน โดยท่านได้ให้คำปรึกษาและคำแนะนำที่มีประโยชน์อย่างยิ่งในการเขียนวิทยานิพนธ์ รวมทั้งกรุณาช่วยตรวจทานแก้ไขเนื้อหาและรายละเอียดต่าง ๆ ทั้งนี้เพื่อให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีความสมบูรณ์ครบถ้วน

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณรองศาสตราจารย์มัทยา จิตติรัตน์ ประธานกรรมการวิทยานิพนธ์และอาจารย์ที่เคารพยิ่งของผู้เขียน ขอกราบขอบพระคุณศาสตราจารย์ (พิเศษ) จรัญ ภัคดีธนากุล พลตำรวจตรีกัมพล อรุณปลอด และอาจารย์ธนวัฒน์ เนติโพธิ์ ที่กรุณาสละเวลาอันมีค่าของท่านในการรับเป็นกรรมการวิทยานิพนธ์ และกรุณาให้คำแนะนำแนวทางแก้ไขปรับปรุงเนื้อหาวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นอย่างดีตลอดมา

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณคุณพ่อ คุณแม่ของผู้เขียน คุณจุลธิตา จงกลนี้ และคุณสิรินทรา บุญโญภาส สำหรับคำแนะนำและคำปรึกษาต่าง ๆ ตลอดจนกำลังใจที่มีให้แก่ผู้เขียนในการเขียนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณคุณเดชะทัต อุดมศิริ ผู้บังคับบัญชาของผู้เขียนในขณะที่คุณเขียนทำงานอยู่ ณ บริษัท สำนักกฎหมายสากล สยามพีริเมียร์ จำกัด ซึ่งกรุณาอนุญาตให้ผู้เขียนลาศึกษาตลอดระยะเวลาที่คุณเขียนกำลังศึกษาอยู่ และขอขอบพระคุณคุณพจน์ คมนอนันต์ คุณพูลสิทธิ์ นามูรณะ สำหรับคำแนะนำและความช่วยเหลือ รวมทั้งเป็นกำลังใจแก่ผู้เขียนอย่างดี ยิ่งตลอดมาจนกระทั่งผู้เขียนสามารถทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ให้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญ.....	ช

บทที่ 1 บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	5
1.3 ขอบเขตของการวิจัย	6
1.4 วิธีดำเนินการวิจัย	6
1.5 สมมติฐานการวิจัย.....	6
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	7

บทที่ 2 ความผิดและสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นจากการบังคับใช้โทษจำคุกตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ. 2534

2.1 หลักเกณฑ์ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ. 2534	9
2.1.1 เจตนารมณ์ของกฎหมาย	9
2.1.2 องค์ประกอบของความผิด.....	14
2.1.2.1 ผู้ได้ออกเช็ค	14
2.1.2.2 เพื่อชำระหนี้ที่มีอยู่จริงและบังคับได้ตามกฎหมาย	15
2.1.2.3 โดยมีลักษณะหรือมีการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้.....	19
2.1.2.4 เมื่อได้มีการยื่นเช็คให้ธนาคารใช้เงินโดยชอบด้วยกฎหมาย ถ้าธนาคารปฏิเสธไม่ใช้เงินตามเช็คนั้น ผู้ออกเช็คมีความผิดอาญา.....	23
2.1.3 โทษทางอาญาตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ. 2534	25
2.1.3.1 โทษปรับ	25
2.2 การดำเนินคดีอาญาว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็คตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ. 2534.....	25

2.2.1 การดำเนินคดีอาญาโดยผู้เสียหายเป็นโจทก์ฟ้องคดีเอง.....	25
2.2.1.1 ผู้ทรงเช็คต้องเป็นผู้เสียหายในขณะที่ธนาคารปฏิเสธการจ่ายเงิน.....	26
2.2.1.2 อายุความฟ้องคดี	28
2.2.1.3 เขตศาล	29
2.2.2 การดำเนินคดีอาญาโดยรัฐหรือผู้เสียหายเป็นโจทก์ร่วมกับรัฐ	32
2.2.2.1 การร้องทุกข์	33
2.2.2.2 การดำเนินคดีในชั้นพนักงานสอบสวน.....	36
2.2.2.3 การดำเนินคดีในชั้นพนักงานอัยการ	40
2.2.3 การดำเนินคดีอาญาในชั้นศาลตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิด จากการใช้เช็ค พ.ศ. 2534.....	42
2.2.3.1 การดำเนินคดีอาญาชั้นไต่สวนมูลฟ้องในคดีความผิดอันเกิดจากการ ใช้เช็ค	42
2.2.3.2 การดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค	44
2.2.3.3 การอุทธรณ์คดีความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค.....	45
2.2.3.4 ข้อสังเกตบางประการเกี่ยวกับคดีความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค	46
2.3 สภาพปัญหาและผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการบังคับใช้โทษจำคุกตาม พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ. 2534	49
2.3.1 ปัญหาการนำพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็คไปใช้เป็น เครื่องบีบบังคับลูกหนี้.....	49
2.3.2 ปัญหาเรื่องค่าธรรมเนียมศาล.....	51
2.3.3 ปัญหาการระงับการดำเนินคดีต่อรัฐ.....	51
2.3.4 ผลกระทบในแง่ธุรกิจจากการบังคับใช้โทษจำคุกตามพระราชบัญญัติว่าด้วย ความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ. 2534	53

บทที่ 3 มาตรการที่สร้างความเชื่อถือให้แก่การใช้เช็คคนนอกเหนือจากพระราชบัญญัติ ว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ. 2534

3.1 มาตรการทางกฎหมาย.....	56
3.1.1 ความผิดฐานฉ้อโกงตามประมวลกฎหมายอาญา	56
3.1.1.1 ความผิดฐานฉ้อโกงตามมาตรา 341	56

3.1.1.2 ความผิดฐานฉ้อโกงตามมาตรา 342	60
3.1.1.3 ความผิดฐานฉ้อโกงกับการใช้เช็ค	62
3.1.2 พระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505	64
3.1.2.1 ลักษณะทางกฎหมายของธนาคารพาณิชย์ตามพระราชบัญญัติการ ธนาคารพาณิชย์	66
3.1.2.2 การสร้างความเชื่อถือให้แก่การใช้เช็คภายใต้พระราชบัญญัติการ ธนาคารพาณิชย์.....	69
3.1.3 มาตรการภายใต้พระราชบัญญัติข้อมูลเครดิต พ.ศ. 2545	73
3.1.3.1 นิยามศัพท์ภายใต้พระราชบัญญัติข้อมูลเครดิต.....	75
3.1.3.2 การควบคุมการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต.....	78
3.1.3.3 การสร้างความเชื่อถือให้แก่การใช้เช็คภายใต้พระราชบัญญัติข้อมูล เครดิต.....	92
3.2 มาตรการภายในของธนาคารพาณิชย์	93
3.2.1 หลักเกณฑ์โดยทั่วไปของธนาคารพาณิชย์ที่ใช้พิจารณาคำขอเปิดบัญชี กระแสรายวัน.....	94
3.2.2 การสร้างความเชื่อถือให้แก่การใช้เช็คโดยใช้มาตรการภายในของธนาคาร พาณิชย์.....	95

**บทที่ 4 วิเคราะห์ความเหมาะสมของพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการ
ใช้เช็คและมาตรการอื่นที่สร้างความน่าเชื่อถือให้แก่การใช้เช็ค**

4.1 พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ. 2534 และปัญหาที่ เกิดจากการบังคับใช้กฎหมาย.....	97
4.1.1 วิเคราะห์ความเหมาะสมของพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจาก การใช้เช็ค พ.ศ. 2534	97
4.1.1.1 มุมมองเชิงนโยบายทางอาญา : การกำหนดให้การกระทำในสังคม เป็นความผิดอาญา	97
4.1.1.2 มุมมองเชิงอาชญาวิทยา : วัตถุประสงค์ของการลงโทษ	103
4.1.2 วิเคราะห์ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการบังคับใช้พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิด อันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ. 2534.....	106

4.1.2.1 การนำพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็คไปใช้เป็น เครื่องπίบบังคับลูกหนี้	106
4.1.2.2 ปัญหาการหลีกเลี่ยงค่าธรรมเนียมศาล.....	109
4.1.2.3 ปัญหาการกระทำความผิดต่อรัฐ	110
4.1.3 สรุปความเหมาะสมของพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการ ใช้เช็ค พ.ศ. 2534	112
4.2 มาตรการอื่นนอกเหนือจากมาตรการตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิด จากการใช้เช็ค พ.ศ. 2534	113
4.2.1 วิเคราะห์ความเหมาะสมของความผิดฐานฉ้อโกงตามประมวลกฎหมาย อาญากับการใช้เช็ค	113
4.2.2 วิเคราะห์ความเหมาะสมของมาตรการภายใต้พระราชบัญญัติการธนาคาร พาณิชย์ พ.ศ. 2505	115
4.2.3 วิเคราะห์ความเหมาะสมของมาตรการภายใต้พระราชบัญญัติการประกอบ ธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ. 2545	119
4.2.4 วิเคราะห์ความเหมาะสมของมาตรการภายในของธนาคารพาณิชย์	125
4.3 สรุปความเห็นเรื่องความเหมาะสมของการกำหนดความรับผิดทางอาญาอัน เนื่องมาจากการใช้เช็ค.....	126
4.3.1 กลุ่มเป้าหมายในการตอบแบบสอบถาม	126
4.3.2 แบบสอบถามความคิดเห็นของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการใช้เช็คและการ ดำเนินคดีอาญาอันเกิดจากการใช้เช็ค และมาตรการอื่นที่เหมาะสมในการสร้าง ความเชื่อถือให้กับการใช้เช็ค	127
4.3.3 สรุปความเห็นเรื่องความเหมาะสมของการกำหนดความรับผิดทางอาญา อันเนื่องมาจากการใช้เช็ค.....	129
บทที่ 5 บทสรุปและข้อเสนอแนะ	
5.1 บทสรุป	131
5.2 ข้อเสนอแนะ	140

รายการอ้างอิง	142
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	149